

NEM VERSEGHY FERENC KÖLTEMÉNYEI.

Míg Verseghy zsengei — részint Kreskay kézírataiból, részint a *Parnassus*-ból és a *Csallóközi ódákból* — elő nem kerültek s nem bizonyították, hogy költőnk már 1780 előtt is írt verseket, első kísérleteinek azt a négy verset tartották, amelyek Szacsavay *Magyar Műsájának* 1787. évi II. kötetében *V. F. pap* aláírással jelentek meg. Ezek: *A' Magyar Henriásról.* — *Edgy keserves Anyának... szomorúságáról.* — *Tele Pap 'Sák.* — *Edgy Szamos-parti fetske keserves nyögése.* Így tanította ezt Toldy Ferenc (Verseghy F. költeményei, 1865., 2. l. és M. Költ. Kézikönyve 1876. II. 263. l.), így mondja az ő nyomán Halmy Gyula (*V. F. élete és munkái*, 1891. 16. l.) és így írja Verseghy-életrajzában (1903. 34. l.) Császár Elemér, aki utóbb Verseghy-kiadásába is (1910. 23—31. l.), már nem mint legrégebbeket, de fölvette e négy verset is, s az utolsóban allegóriát, azon belül személyes vonatkozásokat keresett. Bizonyára, mert maga sem tudta, mire vélje ez éppen nem Verseghy-ízű verseket. Ami ugyanis elsőnek ötlük föl bennük: barátjának, Kreskaynak tanításával ellentétben Verseghy fogsága előtt sohasem, s azután is csak néhány elbeszélő-költeményében írt tizenkettőseket. A másik érv, amely szerzőségét megkérdőjelezi, hogy ez a négy vers soha, sehol kézírataiban nem fordul elő, jöllehet leggyöngébb zsengeit is összeirogatta s azt mondhatni, ma már minden kísérletét ismerjük. Döntönek tartom, hogy Sággy Sándor, aki Verseghy írásából állította össze életrajzát s minden följegyzését fölhasználta (Verseghy F. maradványai és élete, 1825., 148. l.), nem említi e verseket s szerinte Verseghy az 1790-iki diétára készült s önállóan megjelent két költeményével (Császár-kiad. 53—62. l.) «lépett fel először a' hazai Kultúrának látószíneire». Mindehhez járul a költemények tartalma is. A *Tele Pap 'Sáknak* egyik sora így szól: «Sétálok a' sebes Szamos víz' partyára», a *Szamos-parti fetskében* pedig azt olvassuk, hogy «Kenyerem meg-észi Szamos vize árja» s a panaszkodó gazda mindegyre a Szamos árjától retteg, amely kiszökik és elönti a határt. A Beniczky Péter rímsúaira készült versek («Étel, ital, álmom, szükséges ez három») már ezért sem lehetnek Verseghy rimelése, aki sohasem járt a Szamos mentén, hanem valaki szamosparti papé, aki reméli, hogy pár nélkül végezheti magános életét. S annyi valóság van a kezdetleges költeményekben, hogy fordításoknak sem nézhetjük őket. Hogy a fentidézett másik két versnek is ugyanaz a *V. F.* a szerzője, az magától értetődő; de ez a *V. F.* nem Verseghy Ferenc. Az *Egy Nemes Jérczére* c., ugyancsak Verseghynek tulajdonított költeményről (id. kiad. 112. l.) már kiderült, hogy Kresznerics Ferencé; avval együtt e további négyet is törölnünk kell Verseghy költeményeiből.

GÁLOS REZSÓ.

SZÁSZ KÁROLY REF. PÜSPÖK BIBLIÁJA.

Az a kis nyolcadrét alakú, bőrkötéses, magyar nyelvű, Károli Gáspár fordításában s Pesten 1857-ben Heckenast Gusztáv kiadásában megjelent biblia, melyről itt szó lesz, Szász Károly püspöknek sajátkezü családi vonat-

kozású feljegyzéseit őrizte meg. Reám nagyapai örökségképpen szállott, lévén édesanyám Szász Károly leánya.

Jóllehet a bibliát csak 1857-ben szerezte, amikor Künszentmiklósrá pappá választották, egy időben pár régebbi dolgot is belejegyzett, mint az írás mutatja; 1857 után pedig rendszeresen, közvetlenül az egyes feljegyzésre érdemes események megtörténte után. A bejegyzések kétfélék: a biblia első lapjára s a boríték első belső oldalára jegyezte a családi eseményeket, a legutolsóra s a boríték utolsó oldalára hivatalos pályájának fordulóitait.

I.

Szász Károly s. k. 1852. Április 15kén esküdtem öszve kedves feleségemmel Szász Póllival, Vizaknán.¹

1853 Junius 17kén vesztettem el † N Kőrösön.

1853 October 25kén halt meg jó apám, M. Vásárhelyen.²

1858 Mart. 28kán (Virágvasárnapon) esketett öszve második kedves feleségemmel Bibó Antóniával³ H. Super(intendens) Báthory Gábor ur, Kun Sz Miklóson.

1859. Febr. 14kén született halva kis fiacskánk.

1859 Dec 23-ra virradó éjjel egy óraker született kis leányunk. Kereszteltük ILONÁnak 1860 Jan. 1. Meghalt kimondhatatlan bánatunkra 1861, Octobr. 9kén.

1862 Ápril 20-kán Husvét első napján esti 1/2 10 óraker született kis leányunk. Kereszteltük ILONÁnak.

1863 Oct. 15kén hajnalban született Szabadszálláson kis lányunk, nov. 7kén kereszteltem PÓLInak.

1865 Nov. 11-kén esti 10-edfélker született kis fiacskánk, kereszteltetett KÁROLYnak.⁴

1868. Mártius 21-kén Pesten, Üllői-ut 7. született kis fiunk, keresztelte Török Pál h. h. superint. BÉLÁnak.⁵

1870 febr. 9-kén meghalt szeretett kedves *ipam* Bibó Károly, agyszélhűtésben.

1870 Ápril 10-kén, d. u. 4 óraker született Pesten halva egy kis fiacskánk. A kerepesi temetőben tettük le.

1871. august. 27-kén déli 1 óraker szül. idő előtt, kis leánykánk; megkereszteltem JULIÁNNÁnak; élt csak egy órát. Az előbbi mellé temettük el.

1872. Novemb 28-kán este 10 3/4 óraker Halason született kis lányunk, kereszteltük decz 19kén IDÁnak.

¹ Első neje unokatestvére volt, Szemerjai Szász János országgyűlési követnek és Nagybaconi Ferencz Zsuzsának 1831-ben született leánya.

² Szül. 1798. jan. 25. Vizaknán, nagyenyedi jog-, majd matematika tanár, a M. T. Akadémia r. tagja, Alsófehérvm. táblabírája, Vizaknának többször orsz. gyűl. követe, 1848-ban képviselője, 1848—49-ben az első felelős magyar ministeriumban vallás- és közoktatásügyi államtitkár.

³ B. Károly Kiskunker. kapitány és Péter Zsuzsánna leánya.

⁴ V. b. t. t., a képviselőház elnöke, a M. T. Akadémia t. tagja.

⁵ A m. kir. közigazgatási bíróság tanácselnöke, a Kisfaludy Társaság r. tagja, 1938-ban halt meg.

1873 márcz 18-kán halt meg, hosszas szenvedés után, vizkórban, szeretett kedves *napam* Özv. Bibó K-né Péter Zsuzsanna, 64 éves korában.

1877. június 21-kén d. u. 2 óraker születt kis leányunk. Julius 11-kén kereszteltem MARGITnak. (Budapesten a Várban.)

1882 január 16-kán ment férjhez kedves PÓLA leányunk Dr. Vargha Gyula minist. fogalmazóhoz¹ (eskette Domokos testvérem)

1883 mart. 29-kén (28 helyett) ültük meg *ezüst-menyegzőnket*.

1884. június 12-kén ment férjhez kedves ILONA leányunk, Zseni József pestmegyei aljegyzőhöz², eskette Pap Károly pesti II. lelkész.

1891. június 15-kén, 62-dik születésem napján, ment férjhez IDA kedves leányunk, Várady Miklós kir. segédmérnökhez³, eskette Domokos testvérem (az erdélyi ref. egyházkerület püspöke).

1891 sept. 17-kén vette nőül kedves fiunk KÁROLY unoka testvérét, Bibó Idát.⁴ Eskette Halason Szilády Áron.

1892. Octob. 30-án halt meg kedves édes anyám életének 87 évében Kolozsvárt.⁵ Édes apánk mellé temettük M. Vásárhelyt.

1898 márczius 28-kán ültük meg boldog házasságunk 40-dik évfordulóját.

1900. márczius 15-kén este 9 ³/₄ óraker halt meg, szívszélhűdésben, egyszerre drága feleségem . . .

1900 június 24-kén ment férjhez MARGIT leányom dr. Farkas Elemérhez.⁶ Eljegyzésük volt 1899 decz. 31.kén.

II.

1851 július 2kán tettem papi esküt a tiszáninneni superintendenciában s lettem kibocsátva m(in)t r(ima)szombati káplán.

1851. October elején lettem Nkőrösi professor.

1853 Octoberben mentem át Kecskemétre hasonlóan professornak.

1854 Április 2kán köszöntöttem be k(ézdí)vásárhelyi papnak.

1855 Junius 20-án szenteltek fel az erdélyi superintendenciában a kolozsvári zsinaton, hol egyik zsinati prédikátor voltam.

1857 Martius 1-jén választottak meg K(un)szMiklósi papnak, Ápr 19kén bucsuztam ki Kvásárhelyről és Junius 28-kán köszöntöttem be KszMiklóson.

1858 Decembr. 20kán választott meg a M T A(kadémia) levelező tagjának.

1860 Julius 15kén választott meg a Kisf(aludy) Társaság tagjául.

1860 Julius 30kán választott meg a solti egyh megye főesperesül, oct 4kén esküdtem fel.

¹ Kereskedelemügyi államtitkár, orsz. gyűl. képviselő, a M. T. Akadémia- és Kisfaludy Társaság másodelnöke, megh. 1929. Bp.

² Halasi birtokos, megh. 1931. Bp. eltem. Kiskunhalas.

³ Műszaki tanácsos, megh. 1911. Bp.

⁴ Bibó György 48-as h. huszárfőhadnagy, ügyvéd, földbirtokos és Zseny Róza leánya.

⁵ 1806 febr. 25. született Nagyszebenben, Münstermann János cs. kir. főharmados és Liebich Franciska leánya.

⁶ Máv. igazg. főorvos, megh. 1928. Bp.

1861. Nov. 4. lemondtam ezen hivatalomról.
- 1863 Mart. 3kán s ismételve Ápril. 26kán választattam szabadszállásjelkészszé. Kibucsuztam KszMiklóson Máj. 31-kén, beköszöntöttem itt Jun 21kén.
- 1865 Nov. 30-kán a fülöpszállási kerület orsz. gy. képviselőjévé választattam.
- 1867 april 28-kán V és KO min. osztálytanácsossá neveztettem ki.
- 1869 Jun. 15.kén átvettem a pestmegyei tanfelügyelőséget).
1872. ápril 7.kén a jászkunkerül. tanfelügyelőségre helyeztettem át.
- 1873 decz-ben újra behivatván a ministeriumba ott osztálytanácsosi helyemet 1874 márczius havában ismét elfoglaltam.
- 1875 marc. 27-ki legf. elhatározással *ministeri tanácsosi cím- és jelleggel* ruháztattam fel.
1877. jul. 2kán lf. elhatár(ozással) valóságos *ministeri tanácsossá* nevezt(ettem) ki.
1884. évi junius 4kén, szavazatok többségével, harmadszori szavazásra, a dunamelléki egyh. kerület *püspökévé* választatván, ilyenül az E(gyház)K(erület) junius 7-ki ülésében kijelenttettem s e hivatal elfogadása iránt nyilatkoztam.
1884. sept. 28-kán megválasztattam *pesti I. lelkészszé* s ezen hivatalomba u. a. évi octob. 12-kén beigtattattam.
1884. october 26-kán avattattam fel főt. Révész Bálint tiszántúli püspök által *püspöki hivatalomba*.
- Ministeri tanácsosi állásomtól Öfels. legf. elhatározásával rangom és jellegem fenntartása mellett oct. 6-kán menttettem föl.
- Hivatalomnál fogva, mint korra harmadik ref. püspök *főrendiházi taggá* neveztettem ki 1891 okt. 14.
- 1896-ban a *Lipótrend középkeresztjével* tüntetett ki Öfelsége.
- 1897-ben a Akadémia I. oszt. elnökévé.
1899. tiszteleti taggá választattam.

Közlő: G. VARGHA ZOLTÁN.